

Sygn. akt: IV Ca 49/17

POSTANOWIENIE

Dnia 28 lipca 2017r.

Sąd Okręgowy w S. IV Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym :

Przewodniczący: SSO Dorota Curzydło

Sędziowie SO: Wanda Dumanowska (spr.), Mariola Watemborska

Protokolant: st. sekr. sąd. Katarzyna Zadrozna

po rozpoznaniu w dniu 26 lipca 2017 r., w S.

na rozprawie

sprawy z wniosku E. M. i A. M.

z udziałem (...) Spółki Akcyjnej w G.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji uczestnika postępowania

od postanowienia Sądu Rejonowego w C.

z dnia 25 listopada 2016 r. sygn. akt I Ns 223/13

postanawia:

1- zmienić zaskarżone postanowienie w całości w ten sposób, że:

a- wniosek oddalić;

b- ustalić, że uczestnicy postępowania ponoszą koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie we własnym zakresie;

c- odstąpić od obciążania uczestników kosztami sądowymi;

2- ustalić, że uczestnicy postępowania ponoszą koszty związane ze swoim udziałem w postępowaniu apelacyjnym we własnym zakresie.

Sygn. akt IV Ca 49/17

UZASADNIENIE

W. E. i A. małżonkowie M., reprezentowani przez profesjonalnego pełnomocnika w osobie radcy prawnego, złożyli wniosek o ustanowienie służebności przesyłu na mocy art. 305¹ kc obciążającej nieruchomości położoną w miejscowości R., gmina C., dla której Sąd Rejonowy w C. Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...), na rzecz przedsiębiorcy (...) S.A. z siedzibą w G., której treścią jest znoszenie istnienia na nieruchomości obciążonej i przestrzeni nad tą nieruchomością urządzeń przesyłowych, tj. słupów oraz linii elektroenergetycznych i prawa korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów,

modernizacji urządzeń przesyłowych lub ich instalacji wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem, jak również o zasądzenie od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawcy wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu płatnego jednorazowo w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się orzeczenia w sprawie i zasądzenie od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania według norm przepisanych. W uzasadnieniu wskazali, że na przedmiotowej nieruchomości zostały posadowione urządzenia przesyłowe w postaci słupów i linii elektroenergetycznych. Obecnie właścicielem oraz użytkownikiem urządzeń jest uczestnik postępowania (...) S.A. Podkreślili, że pismem z dnia 20 grudnia 2012 roku wnioskodawcy zwrócili się do uczestnika postępowania z wnioskiem o ustanowienie służebności przesyłu oraz przedstawienie przez uczestnika propozycji odnośnie wypłaty wynagrodzenia za korzystanie z gruntu w latach ubiegłych. Uczestnik postępowania nie wyraził zgody na ustanowienie służebności przesyłu.

W odpowiedzi uczestnik postępowania wniósł o oddalenie wniosku w całości oraz o zasądzenie od wnioskodawców solidarnie na rzecz uczestnika postępowania kosztów postępowania. W uzasadnieniu przyznał, że na nieruchomości wnioskodawców – działce nr (...), posadowione są urządzenia przesyłowe uczestnika postępowania w postaci linii napowietrznej i kablowej SN 15 kV nr (...), które zostały posadowione w 1990 roku i zarzucił, iż nabył w drodze zasiedzenia służebność przesyłu obciążającą nieruchomość wnioskodawcy z dniem 7 sierpnia 2010 roku z uwagi na dobrą wiarę.

Pismem procesowym z dnia 23 sierpnia 2013 roku uczestnik postępowania wniósł o zawieszenie postępowania z uwagi na złożony wniosek o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu, zarejestrowany w tutejszym Sadzie pod sygn. akt I Ns 402/13.

Postanowieniem z dnia 23 września 2013 roku Sąd Rejonowy w C., na mocy art. 177 § 1 pkt 1 kpc zawiesił postępowanie niniejszej sprawie, które następnie postanowieniem z dnia 23 grudnia 2014 roku podjął z uwagi na prawomocnie zakończone postępowania w sprawie I Ns 402/13.

Postanowieniem z dnia 25 listopada 2016 roku Sąd Rejonowy w C. ustanowił na nieruchomości gruntowej – działce nr (...), położonej w miejscowości R., o określonym sposobie korzystania działka rolna niezabudowana, dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...) na rzecz uczestnika postępowania (...) S.A. z siedzibą w G. służebność przesyłu w zakresie posadowienia na niej i użytkowania linii napowietrznych średniego napięcia i niskiego napięcia w przebiegu na gruncie ustalonym zgodnie z opinią biegłego sądowego z zakresu geodezji R. B. z dnia 30 listopada 2015 roku k. 195-199, wynikającym z załącznika dołączonego do tej opinii, która to opinia stanowi integralną część niniejszego postanowienia, obejmującą znoszenie istnienia posadowionych na nieruchomości obciążonej i przestrzeni nad i pod powierzchnią tej nieruchomości urządzeń i instalacji elektroenergetycznych, służących do przesyłu energii elektrycznej oraz uprawnienie do korzystania z nieruchomości obciążonej w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji oraz usuwania awarii urządzeń i instalacji elektroenergetycznych wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem przez pracowników uczestnika oraz przez wszystkie podmioty i osoby, którymi uczestnik posługuje się w związku z prowadzoną działalnością; zasądził od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawców solidarnie kwotę 17 093 złotych tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności opisanej w punkcie pierwszym postanowienia; nakazał pobrać od uczestnika postępowania na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego w C. kwotę 159,83 zł tytułem nieopłaconych kosztów sądowych w sprawie oraz zasądził od uczestnika postępowania na rzecz wnioskodawców solidarnie kwotę 297 złotych tytułem kosztów postępowania. Z uzasadnienia tego postanowienia wynika, iż zostało ono wydane w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

W. M. i A. M. są współwłaścicielami nieruchomości gruntowej, składającej się z działek (...), o określonym sposobie korzystania działka rolna niezabudowana, położonej w miejscowości R., dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...).

Na działce nr (...) znajdują się dwie linie elektroenergetyczne średniego napięcia usytuowane na siedemnastu pojedynczych, podwójnych i potrójnych słupach. Obszar zajęty pod liniami energetycznymi wynosi 0,2833

ha, natomiast obszar po uwzględnieniu zakresu obciążeń 0,6736 ha. Urządzenia przesyłowe wchodzą w skład przedsiębiorstwa (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w G.. Zostały one posadowione w 1990 roku przez Wojewódzkie Przedsiębiorstwo (...), a następnie przekazane protokołem zdawczo – odbiorczym na majątek uczestnika postępowania.

Postanowieniem z dnia 16 października 2014 roku Sąd Rejonowy w C., w sprawie I Ns 402/13, oddalił wniosek uczestnika postępowania (...) S.A. z siedzibą w G., o zasiedzenie służebności przesyłu.

W. wystąpili do uczestnika postępowania z propozycją ustanowienia służebności przesyłu na przedmiotowej nieruchomości w drodze umowy za jednorazowym wynagrodzeniem. Do zawarcia umowy nie doszło.

Wysokość jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie prawa służebności przesyłu na działce (...) ustalono na kwotę 17.093,00 złotych.

W przedmiotowej sprawie za bezsporne Sąd Rejonowy uznał, iż uczestnik postępowania jest właścicielem urządzeń elektroenergetycznych w postaci linii energetycznych średniego napięcia 15 kV i 17 słupów, na których te linie są rozmieszczone, zlokalizowanych na części nieruchomości wnioskodawców, a mianowicie działce nr (...), jak również, że uczestnik postępowania odmówił zawarcia z wnioskodawcami umowy o ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem.

Oceniając zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, Sąd uznał za zasadne żądanie ustanowienia służebności przesyłu na przedmiotowej nieruchomości, w zakresie określonym we wniosku, za jednorazowym wynagrodzeniem na podstawie art. 305¹ § 1 i 2 kc. Sąd podkreślił przy tym, że stanowisko uczestnika postępowania w zakresie wskazanego sposobu płatności wynagrodzenia nie było kwestionowane a jedynie uczestnik postępowania wnosił o ustalenie jego wysokości przez biegłego sądowego. Z opinii biegłego sądowego z zakresu geodezji jednoznacznie wynika ilość i rodzaj urządzeń elektroenergetycznych znajdujących się na części nieruchomości wnioskodawców, a mianowicie działce nr (...), jak również obszar bezpośrednio zajęty przez te urządzenia oraz obszar po uwzględnieniu zakresu obciążeń 0,6736 ha. Natomiast biegła sądowa z zakresu szacowania nieruchomości ustaliła w opinii wysokość jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu.

W ocenie Sądu I instancji powyższe opinie zasługują na uwzględnienie, jako nie budzące wątpliwości. Tym bardziej, że zarówno wnioskodawcy, jak i uczestnik postępowania nie kwestionowali powyższych opinii. Ponadto, zdaniem Sądu, opinie zostały sporządzone w sposób rzetelny, fachowy i zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa. Istotnym jest nadto, że opinie te cechuje szczegółowość, merytoryczność, jak również spójność, jeżeli chodzi o kwestię rozmieszczenia urządzeń elektroenergetycznych na nieruchomości wnioskodawców, zakres obciążenia i obniżenie użyteczności nieruchomości, trwałość i nieodwracalność obciążenia w dłuższym okresie czasu, a przede wszystkim uciążliwość ustanowionego prawa.

Wobec powyższego, Sąd Rejonowy w pełni zaaprobował opinię biegłego sądowego z zakresu geodezji ustalającego przebieg służebności przesyłu wskazany w załączniku do opinii, stanowiącej integralną część niniejszego postanowienia, jak również opinię biegłej sądowej z zakresu szacowania nieruchomości przyjmując, że należnym jednorazowym wynagrodzeniem za ustanowienie służebności przesyłu na części nieruchomości wnioskodawców – działce nr (...) jest kwota 17 093 zł. W ocenie Sądu ustalona przez biegłą sądową kwota wynagrodzenia pozostaje adekwatna do stopnia ingerencji w treść prawa własności. Zauważyć należy nadto, że posadowienie na przedmiotowej nieruchomości urządzeń przesyłowych w postaci 2 linii elektroenergetycznych średniego napięcia, które rozpięte są na 17 słupach - pojedynczych, podwójnych i potrójnych, ograniczyło korzystanie przez każdorazowego właściciela tejże nieruchomości z obszaru gruntu wynoszącego 0,6736 ha, jak również wpłynęło na zmniejszenie wartości całej nieruchomości. Ponadto, zdaniem Sądu kwota 17 093zł tytułem jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu, z jednej strony pozwoli zrekompensować wnioskodawcom wszelkie niedogodności związane z ustanowieniem przedmiotowej służebności przesyłu, z drugiej zaś strony nie stanowi zbytniego ciężaru finansowego dla uczestnika postępowania, który jako przedsiębiorca ma zapewnione stałe korzyści finansowe.

O kosztach postępowania Sąd Rejonowy orzekł na mocy art. 520 § 2 kpc, uznając, że uczestnicy są w różnym stopniu zainteresowani w wyniku postępowania i interesy ich są sprzeczne.

Apelacje od tego postanowienia złożył uczestnik postępowania. Zaskarżył je w całości zarzucając naruszenie art. 305² § 2 w zw. z art. 305¹ kc, art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 września 1990r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami (...) oraz art. 1 pkt 9 ustawy z 20 grudnia 1990r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych poprzez ich niezastosowanie i uwzględnienie wniosku. Nadto zarzucił naruszenie art. 316 § 1 w zw. z art. 232 i 233 § 1 kpc i w zw. z art. 13 § 2 kpc oraz art. 626 § 2 i 3 kpc poprzez niewystarczające działanie Sądu z urzędu i niewyjaśnienie wszystkich okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Złożył wniosek o przeprowadzenie dowodu z dokumentów znajdujących się w księdze wieczystej nr (...) na okoliczność iż przedmiotowa działka w dacie zakończenia budowy urządzeń oraz w dacie nabycia ich własności przez poprzednika prawnego uczestnika postępowania, była własnością Państwowego Gospodarstwa Rolnego w C. a następnie Skarbu Państwa. W konkluzji wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie wniosku oraz zasądzenie od wnioskodawców kosztów postępowania za obie instancje. Jako wniosek ewentualny wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu.

W. wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Mając na uwadze treść art. 382 kpc, sąd II instancji ma nie tylko uprawnienie, ale wręcz obowiązek rozważenia na nowo całego zebranego w sprawie materiału oraz dokonania własnej, samodzielnej i swobodnej oceny, w tym oceny zgromadzonych dowodów (vide: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17.04.1998r., II CKN 704/97, OSNC 1998 nr 12, poz. 214). Sąd odwoławczy nie ogranicza się zatem tylko do kontroli sądu I instancji, lecz bada ponownie całą sprawę, a rozważając wyniki postępowania przed sądem I instancji, władny jest ocenić je samoistnie. Postępowanie apelacyjne jest przedłużeniem procesu przeprowadzonego przez pierwszą instancję, co oznacza, że nie toczy się on na nowo.

Zważyć należało, że w niniejszej, przeniesionej na etap postępowania apelacyjnego, sprawie istotne było rozstrzygnięcie czy zasadny jest zarzut nabycia przez poprzednika prawnego uczestnika postępowania, z mocy prawa z dniem 7 stycznia 1991r., służebności gruntowej o treści służebności przesyłu na działce nr (...), należącej obecnie do wnioskodawców.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwolił Sądowi rozpoznającemu apelację na konstatację, że dokonane przez Sąd Rejonowy ustalenia faktyczne były prawidłowe, dlatego uznał je za własne. Jednak wnioski wywiedzione z przeprowadzonego postępowania dowodowego, prowadzące do wydania zaskarżonego postanowienia, nie były prawidłowe.

Przed wskazaniem przyczyn, dla których, w ocenie Sądu Okręgowego, konieczne było przeprowadzenie uzupełniającego postępowania dowodowego, jak i przed wskazaniem konkluzji płynących z tego postępowania, należało w pierwszym rzędzie odnieść się do specyfiki postępowania i charakteru sprawy o ustanowienie służebności przesyłu.

Sprawa podlegała rozpoznaniu w trybie postępowania nieprocesowego, w którym rolą sądu jest ustanowienie skutecznego prawa rzeczowego, i to niezależnie od stanowiska stron. Sąd powinien mieć bowiem na uwadze ochronę interesu publicznego, co zapewniają mu m.in. przepisy o możliwości dopuszczania dowodów z urzędu. Bardzo klarownie odnośnie zadań sądu w sprawie o ustanowienie służebności wypowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 2 kwietnia 2014 r., wydanym w sprawie IV CSK 450/13 (Legalis nr 981805). Pogląd ten Sąd Okręgowy w pełni podziela.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy, uwzględniając charakter niniejszej sprawy, przeprowadził uzupełniające postępowanie dowodowe, mimo, że wniosek dowodowy zawarty w apelacji powinien być zgłoszony w postępowaniu pierwszo instancyjnym.

Księga wieczysta nr (...) została założona na wniosek Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa Oddział Terenowy w K. Gospodarstwo (...) w C. w Administrowaniu, postanowieniem wydanym przez Sąd Rejonowy w C. dnia 30 września 1998r. Jako podstawę wpisu wskazano Decyzję Wojewody S. z dnia 30 września 1992r., Zarządzenie nr (...) Dyrektora Agencji (...) z dnia 30 września 1992r. i postanowienie Sądu Rejonowego w S. z dnia 19 października 1992r. (vide: postanowienie k-10 akt KW).

Działka rolna niezabudowana nr (...), położona w miejscowości R., dla której Sąd Rejonowy w C. prowadzi księgę wieczystą Kw nr (...), stanowiąca aktualnie własność wnioskodawców, została odłączona z księgi wieczystej nr (...), na wniosek z dnia 3 sierpnia 2000 r., na podstawie umowy sprzedaży z dnia 2 sierpnia 2000r. (vide: odpis księgi wieczystej k- 7v).

Przed przejściem tej działki przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa, wchodziła ona w skład nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa w użytkowaniu Państwowego Gospodarstwa Rolnego w C. (vide: akta księgi wieczystej nr (...)).

Zarzuty apelacji, w zakresie naruszenia prawa materialnego są słuszne, bowiem oceniając ustalony stan faktyczny i dokonując subsumcji przepisów prawnych Sąd Rejonowy pominął wskazane w apelacji przepisy ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości oraz ustawy o przedsiębiorstwach państwowych i skutkach ich zmiany.

Podkreślić bowiem należy, co jest kwestią utrwaloną zarówno w doktrynie jak i judykaturze, iż uchylenie art. 128 Kodeksu cywilnego ustawą z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3, poz. 11) zniósło wprawdzie zasadę, że jedynie Skarbowi Państwa może przysługiwać prawo własności mienia państwowego, w wyniku, czego państwowe osoby prawne uzyskały zdolność prawną w zakresie nabywania składników majątkowych na własność, ale nie doprowadziło ex lege do przekształcenia stosunków własnościowych. W konsekwencji nie spowodowało to przekształcenia, przysługujących państwowym osobom prawnym, na podstawie przepisów kodeksu cywilnego i ustaw szczególnych, uprawnień do części mienia ogólnonarodowego, pozostających w ich zarządzie w dniu wejścia w życie tej ustawy. Przekształcenie zarządu, w odniesieniu do budynków, innych urządzeń i lokali, znajdujących się na tych gruntach, w prawo własności, nastąpiło na podstawie ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464). Natomiast co do innych składników majątkowych, przekształcenie przysługującego władztwa w prawo własności, nastąpiło na podstawie ustaw określających ustrój majątkowy państwowych osób prawnych. Pogląd ten został wyrażony już w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1991 r. (III CZP 38/91, L.), wpisanej do księgi zasad prawnych.

Na mocy art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1990r. grunty stanowiące własność Skarbu Państwa lub własność gminy (związku międzygminnego), z wyłączeniem gruntów Państwowego Funduszu Ziemi, będące w dniu 5 grudnia 1990 r. w zarządzie państwowych osób prawnych innych niż Skarb Państwa, stawały się z tym dniem, z mocy prawa przedmiotem użytkowania wieczystego. Nabycie prawa wieczystego użytkowania gruntów oraz własności budynków, innych urządzeń i lokali w odniesieniu do nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa stwierdzał decyzją wojewoda (art. 2 ust. 3 tej ustawy).

Zatem, w realiach niniejszej sprawy do dnia 5 grudnia 1990r., Skarb Państwa był zarówno właścicielem nieruchomości, obejmującej przedmiotową działkę nr (...), należąca od 2000 r. do wnioskodawców, jak i istniejących na niej od 1990r. urządzeń przesyłowych.

Dalej podkreślić należy, iż przepisy art. 2 ust. 1-2 ustawy o gospodarce gruntami, będące źródłem uwłaszczenia państwowych osób prawnych, nie obejmowały wszystkich składników majątkowych będących w dniu wejścia jej w

życie, tj. 5 grudnia 1990 r., lecz tylko te, które zostały w tych przepisach wymienione. Zatem poprzednik prawny uczestnika nie mógł stać się, na ich podstawie właścicielem urządzeń przesyłowych.

Działanie ustawy, która weszła w życie odniosło swój skutek wobec Państwowego Gospodarstwa Rolnego w C., w którego zarządzie były dotychczas nieruchomości, w tym działka o aktualnym numerze (...), położona w miejscowości R.. W stosunku do tych nieruchomości została wydana Decyzja Wojewody S. z dnia 30 września 1992r., której odpis znajduje się w aktach Księgi wieczystej nr (...), prowadzonej przez Sąd Rejonowy w C..

Dla rozstrzygnięcia wniosku złożonego w niniejszej sprawie a tym samym i zasadności zarzutów apelacji ma również znaczenie wejście w życie z dniem 7 stycznia 1991r. ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych (Dz. U. z 1991r. Nr 2, poz. 6) a w szczególności wskazanego w apelacji art. 1 pkt 9 tej ustawy.

W najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego, kilkakrotnie wyrażono bowiem pogląd, iż przekształcenie zarządu w odniesieniu do gruntów w prawo użytkowania wieczystego, a w odniesieniu do znajdujących się na tych gruntach budynków, innych urządzeń i lokali w prawo własności, nastąpiło w dniu 5 grudnia 1990 r. na podstawie przepisów art. 2 ust. 1 i 2 o zmianie ustawy o gospodarce gruntami, natomiast w odniesieniu do innych składników majątkowych w prawo własności z dniem 5 grudnia 1990 r. na mocy art. 2 tej ustawy, ewentualnie z dniem 7 stycznia 1991 r. na podstawie przepisu art. 1 pkt 9, wskazanej wyżej ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych. Podkreślić przy tym należy, iż przekształcenie w prawo własności, w tym ostatnim wypadku, nie wymagało stwierdzenia tegoż prawa deklaratywną decyzją wojewody lub zarządu gminy. Pogląd taki wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 maja 2015 r. (IV CSK 514/14) oraz postanowieniach z dnia 12 maja 2016 r. (IV CSK 510/15 i IV CSK 509/15).

Wskazać też należy, iż w orzecznictwie Sądu Najwyższego wykształcił i utrwalił się pogląd, iż wejście przez przedsiębiorstwa przesyłowe w posiadanie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu w związku z uwłaszczeniem przedsiębiorstw państwowych, może uzasadniać przyjęcie dobrej wiary. Jest on generalnie podzielany w orzecznictwie sądów powszechnych i podziela go również Sąd Okręgowy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie, bowiem przedsiębiorstwo państwowe w chwili objęcia służebności w posiadanie wiedziało, że urządzenia przesyłowe, z których korzysta, bez sprzeciwu Skarbu Państwa, jako ich właściciela, zostały zbudowane na nieruchomości Skarbu Państwa, za zgodą właściciela, a zatem, ich budowa i korzystanie z nich było legalne, nie wymagające dokonywania żadnych dodatkowych czynności cywilnoprawnych czy administracyjnoprawnych. W tych okolicznościach przedsiębiorstwo przesyłowe po jego uwłaszczeniu na infrastrukturze przesyłowej, korzystając nadal, w tym samym zakresie, z nieruchomości Skarbu Państwa, mogło pozostawać w usprawiedliwionym przekonaniu, że nie narusza prawa właściciela gruntu. Nie można, zatem zgodzić się z poglądem wnioskodawców, wyrażanym w niniejszej sprawie, jakoby brak tytułu cywilnego czy administracyjnego do korzystania z nieruchomości należącej do Skarbu Państwa przez przedsiębiorstwo przesyłowe, w dacie wejścia w posiadanie służebności, miał automatycznie przesądzać o złej wierze, skoro stanowisko to nie uwzględnia specyfiki sytuacji przedsiębiorstwa państwowego, w dacie rozpoczęcia wykonywania posiadania służebności na gruncie należącem do Skarbu Państwa.

Za utrwalony w najnowszym orzecznictwie Sądu Najwyższego należy uznać pogląd, iż z chwilą uwłaszczenia przedsiębiorstw państwowych w zakresie urządzeń przesyłowych, znajdujących się na gruntach Skarbu Państwa lub gminy nabyły one ex lege ograniczone prawo rzeczowe w postaci służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na tych nieruchomościach. W wielu sprawach (IV CSK 509/15, IV CSK 510/15, IV CSK 531/15, III CSK 120/16, V CSK 159/16 – L.) Sąd Najwyższy przyjmował, iż majątkowe usamodzielnienie przedsiębiorstw państwowych w ramach procesu uwłaszczenia skutkowało nie tylko przekształceniem przysługującego im zarządu urządzeń w prawo własności, ale również przekształceniem owego tytułu prawnego we właściwe prawo podmiotowe uprawniające je do dalszego korzystania z nieruchomości będących własnością Skarbu Państwa, na których posadowione były urządzenia przesyłowe. Na poparcie tego stanowiska argumentował, iż byłoby niczym nieuzasadnione i niezrozumiałe, gdyby jakiś fragment władztwa państwowej osoby prawnej, będącej przedsiębiorstwem państwowym nad gruntem państwowym, długotrwale wykonywany w trakcie obowiązywania

jednolitego funduszu własności państwowej, aprobowany przez Skarb Państwa oraz niezbędny do wypełniania zadań tego przedsiębiorstwa, nie został objęty uwłaszczeniem. Sąd Najwyższy uznawał przy tym, iż nie sposób przyjąć, by wolą ustawodawcy było nakładanie na przedsiębiorstwa państwowe konieczności niezwłocznego zawierania ze Skarbem Państwa niezliczonych umów niezbędnych do fragmentarycznego korzystania z jego nieruchomości. Wskazywał również, iż prawo to, jako powstałe z mocy prawa, objęte jest art. 7 pkt 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tj. Dz. U z 2013 r. poz. 707 ze zm.), co obliguje każdego właściciela nieruchomości, na których posadowione są urządzenia przesyłowe do znoszenia ich istnienia, jak również każdorazowego właściciela urządzeń do korzystania z nieruchomości w odpowiednim zakresie (vide: postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 12 maja 2016 r., IV CSK 509/15 i IV CSK 510/15). W uzasadnieniu postanowienia z dnia 17 czerwca 2016r. (IV CSK 531/15, Legalis nr 1471871) Sąd Najwyższy wprost stwierdził, że „Jeżeli w ramach procesu uwłaszczenia państwowych osób prawnych następowało ich majątkowe usamodzielnienie, to należy przyjąć, że uwłaszczenie to skutkowało nie tylko przekształceniem przysługującego im zarządu urządzeń przesyłowych w prawo ich własności, ale też przekształceniem owego tytułu prawnego we właściwe prawo podmiotowe, uprawniające je do (dalszego) korzystania z nieruchomości będących własnością Skarbu Państwa, na których posadowione były przedmiotowe urządzenia”. Dalej wskazał, że „Skoro możliwe było umowne nabycie albo zasiedzenie służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu przed wejściem w życie przepisów art. 305¹ i nast. KC, wprowadzających służebność przesyłu, to mogła ona również powstać z mocy prawa jako rezultat uwłaszczenia państwowej osoby prawnej. Innymi słowy, z chwilą uzyskania własności urządzeń przesyłowych, posadowionych na nieruchomościach będących wówczas własnością Skarbu Państwa, przedsiębiorstwo państwowe uzyskiwało - z mocy prawa oraz jako prawo związane z własnością tych urządzeń i obciążające owe nieruchomości - służebność gruntową odpowiadającą treścią służebności przesyłu”. Ten pogląd, Sąd Okręgowy w S., w składzie orzekającym w niniejszej sprawie, w pełni podziela.

Jak wskazał Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Zakład (...), jako przedsiębiorstwo państwowe, istniał od daty wydania przez Prezesa Rady Ministrów w dniu 30 grudnia 1988r. zarządzenia nr (...) w sprawie podziału niektórych przedsiębiorstw zgrupowanych we (...) (...) i (...) (...), na którego podstawie został utworzony m.in. Zakład (...) z siedzibą w S.. Wynika to wprost z przywołanego przez Sąd I instancji załącznika do Zarządzenia, zawierającego wykaz tworzonych przedsiębiorstw. Zatem w dacie przekazania do użytkowania linii przesyłowej 15kV napowietrzno – kablowej, wraz ze słupami, zlokalizowanej częściowo na działce, stanowiącej od 2 sierpnia 2000r. własność wnioskodawców, czyli w dniu 7 sierpnia 1990r., Zakład (...) już istniał jako przedsiębiorstwo państwowe i to na jego rzecz, jak wynika z protokołu zdawczo – odbiorczego, te urządzenia przesyłowe zostały przekazane. Oznacza to, iż w dacie wejścia w życie ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o zmianie ustawy o przedsiębiorstwach państwowych, na mocy art. 1 pkt 9, z dniem 7 stycznia 1991r. Zakład (...) stał się ich właścicielem. Nastąpiło bowiem przekształcenie przysługującego przedsiębiorstwu państwowemu prawa zarządu urządzeniami tworzącymi sieć do przesyłu energii elektrycznej w prawo własności. Dopiero wówczas doszło do rozdzielenia podmiotu będącego właścicielem nieruchomości od podmiotu (przedsiębiorstwa energetycznego), które stało się właścicielem urządzeń służących do przesyłu energii elektrycznej.

Następstwo prawne uczestnika postępowania wobec Zakładu (...), w świetle przedstawionych przez uczestnika dokumentów, nie budzi wątpliwości. Nie było też kwestionowane przez wnioskodawców. Nie wykazano też żadnych zdarzeń prawnych, które miałyby wskazywać np. na fakt wygaśnięcia służebności przesyłu.

Wobec powyższego, na mocy art. 386 § 1 kpc, należało zmienić zaskarżone postanowienia i oddalić wnioski o ustanowienie służebności przesyłu i zasądzenie wynagrodzenia.

Konsekwencją tej zmiany było orzeczenie o kosztach postępowania za obie instancje, które oparto na art. 520 § 1 kpc, uznając, że każdy z uczestników powinien ponieść koszty związane ze swym udziałem w sprawie. Z przepisu tego wynika zasada orzekania o kosztach w postępowaniu nieprocesowym. Stosownie do brzmienia tego przepisu, każdy uczestnik postępowania ponosi koszty związane ze swym udziałem w sprawie. Oznacza to, że uczestnika postępowania obciążają koszty tej czynności, której sam dokonał, oraz czynności podjętej w jego interesie (np. przez sąd czy to z urzędu czy na wniosek uczestnika, np. koszty opinii biegłego). Co do zasady zatem koszty poniesione przez uczestników

związane z ich udziałem w sprawie nie podlegają wzajemnemu rozliczeniu (zwrotowi). Zasada ujęta bowiem w ramach art. 520 § 1 kpc jest nienaruszalna w sytuacji, w której uczestnicy są w równym stopniu zainteresowani wynikiem postępowania lub – mimo braku tej równości – ich interesy są wspólne.

W ocenie Sądu Okręgowego powyższa zasada znajduje zastosowanie dla rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zainicjowanego przez wnioskodawców. Dotyczy to w szczególności kosztów zastępstwa prawnego i opłat sądowych.

Natomiast z uwagi na to, iż to Sąd Rejonowy z urzędu zobowiązany był do zastosowania właściwych przepisów prawa materialnego, Sąd Okręgowy uznał, iż na podstawie art. 102 kpc, nie jest zasadnym obciążanie stron postępowania kosztami sądowymi, w tym kosztami związanymi z opiniami biegłych, wydanych w niniejszej sprawie.